

درك شب قدر درك مقام خود آدمی است/ قدرشناسی؛ نهفته در خودشناسی

درك شب قدر درك مقام خود آدمی است؛ یعنی تو اگر خود را بیایی و حقیقت خود را بشناسی شب قدر را درك کرده‌ای؛ در واقع شب قدر در جان توست و همان خود تو هستی و اگر تو خودت را کاملا بیایی قدر را درك کرده‌ای.

درك شب قدر درك مقام خود آدمی است؛ یعنی تو اگر خود را بیایی و حقیقت خود را بشناسی شب قدر را درك کرده‌ای؛ در واقع شب قدر در جان توست و همان خود تو هستی و اگر تو خودت را کاملا بیایی قدر را درك کرده‌ای.

حجت‌الاسلام والمسلمین قادر فاضلی، مدرس حوزه و دانشگاه در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به بیان نکاتی در باب شب قدر پرداخت و با اشاره به این که آن چه در سوره مبارکه قدر آمده است، اهم مطالب را در این زمینه مطرح و اظهار کرد: از این سوره و برخی دیگر از آیاتی که در دیگر سوره‌های قرآن آمده مشخص است که قرآن کریم در شب قدر بر قلب پیامبر(ص) نازل شده است.

واقع شدن قدر در شب و عظمت شب

فاضلی با تأکید بر شب بودن قدر گفت: این که خداوند می‌توانست قرآن را در روز هم نازل کند اما در شب آن را نازل کرده است از جایگاه شب خبر می‌دهد. همچنان که خداوند در آیه‌ای دیگر به پیامبر اکرم(ص) دستور می‌دهد که شب را مغتنم بدار و می‌فرماید: **وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا**؛ و پاسی از شب را زنده بدار تا برای تو [به منزله] نافله‌ای باشد امید که پروردگارت تو را به مقامی ستوده برساند (اسراء/79). بنابراین شب خصوصیتی دارد و واقع شدن قدر در آن نیز بر این عظمت افزوده است.

هر چند البته می‌توانیم و باید بخواهیم که خداوند ما را از برکات شب قدر محروم نکند و از بی‌نهایت برکت آن برکت‌های زیادی هم به ما برسد. اما بدانیم که درك کردن شب قدر مستلزم رسیدن به مقامی است که توان درك ملك اعظمی مانند روح و درك حضور امام زمان(عج) را داشته باشیم

عظمت شب قدر جز با رسیدن و چشیدن به درستی درك نخواهد شد

وی آن چه را که در آیات و احادیث درباره عظمت شب قدر آمده [خبری دانست که تا با رسیدن و چشیدن همراه نشود، به درستی دریافته نخواهد شد و بیان کرد: خداوند در عظمت شب قدر می‌فرماید: **وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ**؛ و تو چه می‌دانی که شب قدر چیست؟ (قدر/2). بنابراین انسان‌های کاملی که شب قدر را درك می‌کنند و یا انسان‌های عارف که احياناً به قدر خود آن را درك می‌کنند، آن‌ها می‌فهمند که شب قدر چیست.

در شب قدر نه فقط پرونده انسان‌ها بلکه پرونده عالم هستی مورد بررسی قرار می‌گیرد

وی با اشاره به آیه **فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ**؛ در آن [شب] هر [گونه] کاری [به نحوی] استوار فیصله می‌یابد (دخان/4) عنوان کرد: در این شب قدر هر امر حکیمانه و هر کار الهی‌ای، به قول امروزی‌ها، دسته‌بندی می‌شود، جدا می‌شود، حسابرسی می‌شود؛ که گاهی در احادیث از این مسئله به بسته شدن پرونده اعمال انسان‌ها تعبیر شده است در حالی که آن چه در این شب مورد بررسی قرار می‌گیرد فقط پرونده اعمال انسان‌ها نیست بلکه پرونده نظام هستی است. در واقع از این جهت که خداوند هیچ کار غیرحکیمانه‌ای ندارد و هر چه در عالم روی می‌دهد حکیمانه است، همه این‌ها در این شب مشخص و بر انسان کامل عرضه می‌شود.

آیا بسته شدن پرونده‌ها در شب قدر به معنای جبر است؟

این مدرس حوزه و دانشگاه در مورد این اشکال که ممکن است از سوی افرادی مطرح شود که علی‌الظاهر از این مسئله بوی جبر به مشام می‌رسد، عنوان کرد: متأسفانه بعضی از گویندگان ما به گونه‌ای مسئله را مطرح می‌کنند که گویی پرونده اعمال به نحوی بسته می‌شود که دیگر انسان کارهای نیست و از او کاری بر نمی‌آید؛ حال این که پرونده اعمال هیچ وقت به این شکل بسته نمی‌شود.

فاضلی ادامه داد: در واقع مسئله این است که در شب قدر آن چه قرار است در طول سال اتفاق بیفتد و بر خدای متعال همه آن‌ها مشخص و روشن است، همه این وقایع اتفاقیه بر انسان کامل عرضه می‌شود و او می‌بیند و از این امور آگاه می‌شود؛ و نه این که خدا

امور و کارهایی را مهر و موم کند و این گونه بنویسد که افراد چه باید بکنند و این افراد هیچ فرصتی در طول سال نداشته باشند و یا احساس کنند که هیچ فرصتی ندارند و هیچ کاری نمی‌توانند انجام دهند. بنابراین منظور فقط عرضه اطلاعات به انسان کامل و آگاه کردن او از وقایع است و هر فردی نیز آزاد خواهد بود که هر کار خوب یا بدی را که در طول سال هم برای او در نظر گرفته می‌شود، انجام دهد یا ندهد. منتها آن چه را ما نمی‌دانیم که در آینده چه کاری خواهیم کرد و چه کاری نخواهیم کرد و تنها وقتی که زمان آن فرا می‌رسد و ما انجام می‌دهیم مشخص می‌شود، خدا از آن آگاه است و به انسان کامل خود نیز آن را نشان خواهد داد.

در شب قدر آن چه قرار است در طول سال اتفاق بیفتد و بر خدای متعال همه آن‌ها مشخص و روشن است، همه این وقایع اتفاقیه بر انسان کامل عرضه می‌شود و او می‌بیند و از این امور آگاه می‌شود؛ و نه این که خدا امور و کارهایی را مهر و موم کند و این گونه بنویسد که افراد چه باید بکنند

وی افزود: اگر قرار است که من توبه کنم توبه خواهم کرد و کسی جلوی توبه مرا نمی‌گیرد و این را که قرار است من توبه کنم، خدا می‌داند و لذا من با اختیار خودم توبه می‌کنم و در عین حالی که خداوند از این توبه آگاه است اما جبری در کار نیست؛ چون این مربوط به مرتبه علم الهی است و این علم نسبت به اراده ما علی السویه است و موجب نحوه‌ای خاص در اراده ما و فعلی خاص از سوی آن نمی‌شود. دانش انسان کامل و امام(ع) هم جبری ایجاد نمی‌کند و اگر پرونده اعمال خدمت ایشان می‌رسد و ایشان می‌بینند و آن را امضا می‌کند، این‌ها همه جنبه کاشفیت بر آن وجود مقدس دارد و جنبه جبریت بر ما ندارد.

دعایی حاکی از عدم شناخت جایگاه شب قدر! آیا این آمادگی در تو وجود دارد که از همه حقایق عالم آگاه شوی؟

این محقق و پژوهشگر همچنین با اشاره به این که برخی از مواجهه‌های افراد با شب قدر نشان از این می‌دهد که تصور درستی از این پدیده وجود ندارد، بیان کرد: برخی از افراد دعا می‌کنند که «؛بارالها توفیق درک شب قدر را به ما بده؛«؛ و در این جا باید پرسید که با توجه به ویژگی‌هایی که برای این شب بیان شده آیا شما می‌دانید چنین دعا و درخواستی به چه معناست؟ و آیا می‌دانید که در صورتی که مقدمات و پیش‌نیازهای درک این شب در فردی محقق نشده باشد همین دعا خود نشان‌دهنده عدم درک جایگاه شب قدر و ناتوان بودن از درک آن را دارد؟

وی افزود: شب قدر شبی است که جمعی از ملائکه به رهبری روح که بعضی‌ها می‌گویند حضرت جبرئیل(ع) است و بعضی‌ها می‌گویند که ملکی عظیم‌تر از جبرئیل(ع) است، در این شب نازل می‌شوند و قرآن را دوباره بر وجود انسان کامل که در هر عصری وجود دارد نازل می‌کنند و همه اطلاعات و اتفاقات سال در آن جا آشکار است و به طور کامل دیده می‌شود و این که کسی بخواهد لیلة القدر را درک کند یعنی بتواند نزول ملائکه و روح و محضر امام زمان(عج) را در این شب درک کند.

فاضلی ادامه داد: در این جا باید سؤال کرد که آیا این آمادگی در تو وجود دارد که از همه حقایق عالم آگاه شوی؟ تویی که اگر چند خبر از اطرافت بشنوی نمی‌توانی آن را کنترل کنی و سیر مردم را نمی‌توانی حفظ کنی چگونه می‌توانی سیر عالم را درک کنی؟ بنابراین باید دید که با چه سرمایه و با چه توانی خواهان درک شب قدر هستیم؛ هر چند البته می‌توانیم و باید بخواهیم که خداوند ما را از برکات شب قدر محروم نکند و از بی‌نهایت برکت آن برکت‌های زیادی هم به ما برسد. اما بدانیم که درک کردن شب قدر مستلزم رسیدن به مقامی است که توان درک ملک اعظمی مانند روح و درک حضور امام زمان(عج) را داشته باشیم.

دانش انسان کامل و امام(ع) در شب قدر جبری ایجاد نمی‌کند و اگر پرونده اعمال خدمت ایشان می‌رسد و ایشان می‌بینند و آن را امضا می‌کند، این‌ها همه جنبه کاشفیت بر آن وجود مقدس دارد و جنبه جبریت بر ما ندارد

وی با اشاره به مراقبات عرفا و بزرگان در ایام و ماه‌های پیش از ماه مبارک رمضان گفت: از این گونه مراقبت‌ها که سال‌ها هم ادامه می‌یافته است لازم است تا فردی توان و ظرفیت این را پیدا کند که از برکات این شب برخوردار شود و در گذشته این گونه بوده که از مدت‌ها پیش از رسیدن ماه رمضان برنامه‌ریزی می‌کرده‌اند تا این وجود آماده شود؛ که اگر قرار شد در شب قدر چیزی به او نشان دهند بتواند آن را دریافت کند.

فاضلی افزود: هرچند فقط با چند ساعت عبادت شبانه از آمزش و برکات این شب بهره‌مند خواهیم شد، اما اگر توقع داشته باشیم که خدا شب قدر را به ما نشان بدهد، این در واقع نشان از نشناختن و درک نداشتن از آن چیزی است که می‌خواهیم. چنین چیزی نیازمند طی کردن دوره‌ها و مراحل است و اگر بخواهیم از این مسائل فقط به گونه‌ای تبلیغی سخن بگوئیم ممکن است برای برخی افراد این سوء تفاهم به وجود بیاید که چرا پس از برای مثال 60 سال نتوانسته شب قدر را درک کند.

وی اضافه کرد: به چنین فردی باید گفت که تو درست پیش نرفته و مراحل را در نظر نگرفته‌ای و این شب آدابی داشته است که به جا نیاورده‌ای. به تعبیر دیگر درست است که در این دانشگاه بالاترین مدرک را اعطا می‌کنند، اما این مدرک را به کسانی اعطا می‌کنند که

مراحل و مقاطع را طی کرده باشند و به تخصص رسیده باشند و این گونه نیست که از ابتدا بیایی و بتوانی خواهان بالاترین درك و دریافت باشی.

قدرشناسی نهفته در خودشناسی است

این مدرس حوزه و دانشگاه همچنین با اشاره به این مطلب که بزرگان و عرفا درك شب قدر را درك مقام خود آدمی دانسته‌اند، اظهار کرد: بزرگان و عرفا گفته‌اند که درك شب قدر درك مقام خود آدمی است؛ یعنی تو اگر خود را بیایی و حقیقت خود را بشناسی شب قدر را درك کرده‌ای و نباید در انتظار این باشی که در یا پنجره‌ای گشوده شود و چیز وارد شود و یا چیزی به تو نشان داده شود. در واقع شب قدر در جان توست و همان خود تو هستی و اگر تو خودت را کاملاً بیایی قدر را درك کرده‌ای.

وی در پایان خاطرنشان کرد: همچنان که حدیث داریم که $\&\#171\text{من عرف نفسه فقد عرف ربه}$ ؛ هر کس خود را شناخت قطعاً خدای خود را شناخته است؛ طبیعتاً قدرشناسی نیز در کنار همین خداشناسی و خودشناسی نهفته است. به قول مولوی شب قدر است در جانت؛ چرا قدرش نمی‌دانی؟